

Sgrinio Smotyn Gwaed
Newydd-anedig Cymru
Newborn Bloodspot
Screening Wales

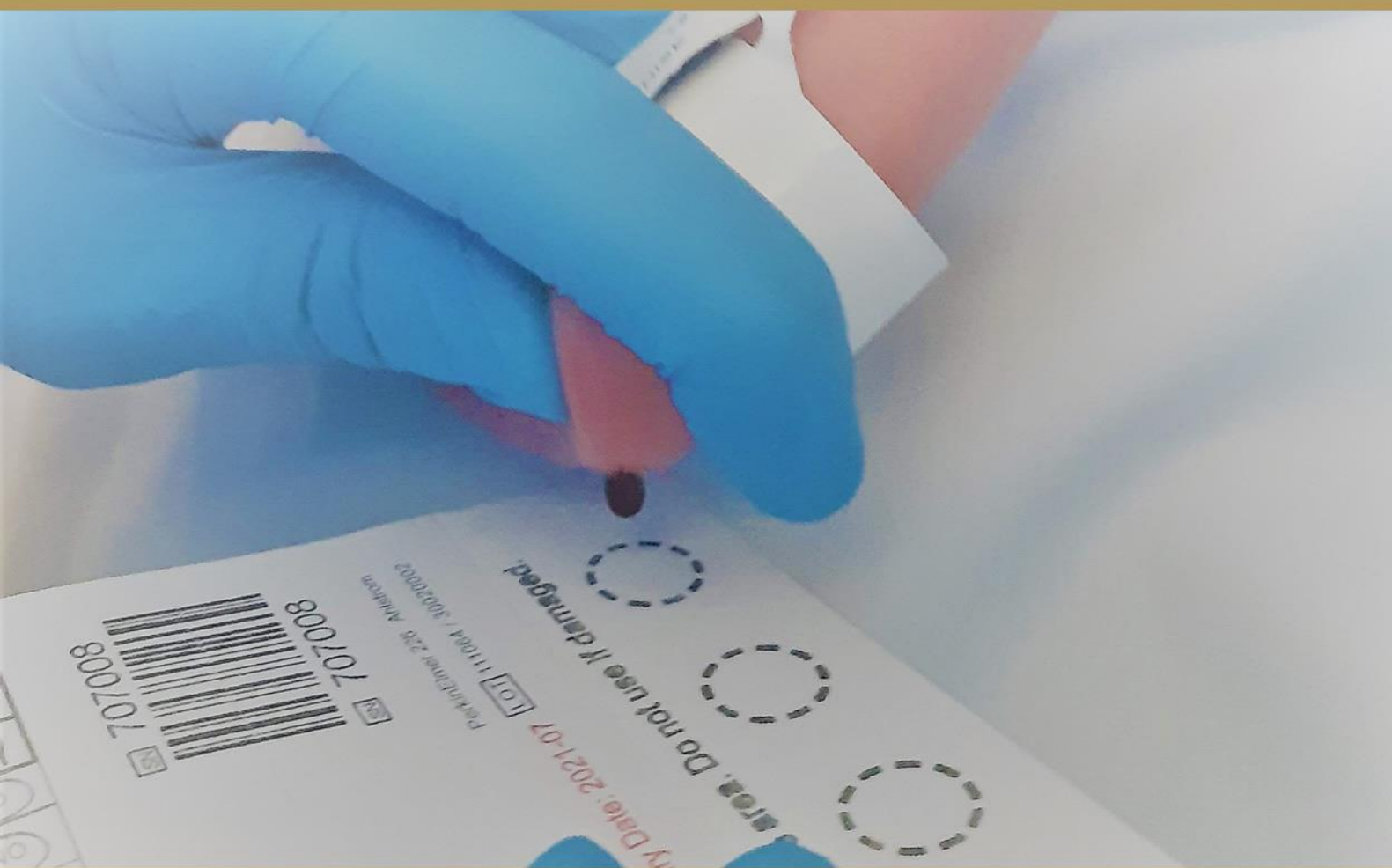
GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru

Adroddiad Ystadegol Blynddol

2021-22

Amdanom ni

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn bodoli i ddiogelu a gwella iechyd a lles a lleihau anghydraddoldebau iechyd i bobl yng Nghymru.

Rydym yn rhan o'r GIG ac yn adrodd i'r Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn Llywodraeth Cymru.

Ein gweledigaeth yw sicrhau Cymru iachach, hapusach a thecach. Rydym yn gweithio yn lleol, yn genedlaethol, gyda'n partneriaid ac ar draws cymunedau yn y meysydd canlynol:

Diogelu iechyd — darparu gwybodaeth a chyngor a chymryd camau i ddiogelu pobl rhag clefyd trosglwyddadwy a pheryglon amgylcheddol

Gofal sylfaenol, cymunedol ac integredig — cryfhau effaith iechyd y cyhoedd drwy bolisi, comisiynu, cynllunio a darparu gwasanaethau

Microbioleg — darparu rhwydwaith o wasanaethau microbioleg sy'n cynorthwyo diagnosis o glefydau heintus a'u rheoli

Diogelu — darparu arbenigedd a chyngor strategol i helpu i ddiogelu plant ac oedolion agored i niwed

Sgrinio — darparu rhaglenni sgrinio sy'n cynorthwyo canfod clefydau'n gynnar, eu hatal a'u trin

Gwybodaeth iechyd — dadansoddi data iechyd y cyhoedd, dod o hyd i dystiolaeth a rheoli gwybodaeth

Gwella ansawdd a diogelwch cleifion y GIG — darparu gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r GIG i wella canlyniadau cleifion

Polisi, ymchwil a datblygu rhyngwladol — dylanwadu ar bolisi, cynorthwyo ymchwil a chyfrannu at ddatblygu iechyd yn rhyngwladol

Gwella iechyd — gweithio ar draws asiantaethau a darparu gwasanaethau i'r boblogaeth er mwyn gwella iechyd a lleihau anghydraddoldebau iechyd

Rhagor o wybodaeth

Gwefan: icc.gig.cymru
E-bost: ymholiadau.cyffredinol@wales.nhs.uk
Twitter: [@IechydCyhoeddus](https://twitter.com/IechydCyhoeddus)
Facebook: facebook.com/iechydcyhoedduscymru

Dim ond yn electronig gan y rhaglen sgrinio y mae'r adroddiad hwn ar gael a bydd ar gael ar y wefan:

<https://icc.gig.cymru/gwasanaethau-a-thimau/sgrinio/sgrinio-smotyn-gwaed-newydd-anedig-cymru/>

Mae'r adroddiad hwn yn grynodeb manwl o wybodaeth am waith a wnaed gan wasanaeth Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru ar gyfer y flwyddyn ariannol o fis Ebrill 2021 i ddiwedd mis Mawrth 2022. Adroddir ar y canlyniadau fesul Bwrdd Iechyd lle y cafodd y gwasanaeth sgrinio ei ddarparu. Mae rhagor o fanylion ar gael ar gais.

Manylion Cyhoeddi:

Teitl: Adroddiad Ystadegol Blynyddol Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru 2021-22

Dyddiad: Cyhoeddwyd yr adroddiad hwn Awst 2024

ISBN: 978-1-83766-450-4

I gael rhagor o wybodaeth am yr adroddiad hwn a rhoi adborth arno cysylltwch â:

Helen Clayton, Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data,
Yr Is-adran Gwybodeg, Llawr 6, Iechyd Cyhoeddus Cymru, Rhif 2 Cwr y
Ddinas, Stryd Tyndall, Caerdydd, CF10 4BZ

Ffôn: 029 2010 4405

E-bost: screening.information@wales.nhs.uk

Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth yn Gymraeg heb oedi / We welcome correspondence and phone calls in Welsh. Byddwn yn ymateb i ohebiaeth yn Gymraeg yn ddi-oed.

Datganiad Sicrhau Ansawdd

Mae cofnodion sgrinio data yn cael eu diwedddaru'n barhaus. Mae'r cronfeydd data a ddefnyddir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cael eu diwedddaru'n ddyddiol pan fydd cofnodion yn cael eu hychwanegu, eu newid neu eu dileu (archifo). Gallai hyn ymwneud â phan fydd unigolyn wedi'i nodi fel rhywun y mae angen gwasanaeth sgrinio arno; wedi cael canlyniadau sy'n rhaid eu cofnodi, neu â newid statws ac nad oes angen sgrinio arno mwyach yn y drefn honno. Derbynnir data o nifer fawr o ffynonellau gwahanol sy'n amrywio o ran cywirdeb a chyflawnder. Mae'r

Adran Sgrinio yn gwirio data ar gyfer cywirdeb drwy gymharu setiau data, er enghraifft data practis meddyg teulu, ac yn cywiro'r data codio lle y bo'n bosibl. Dylid nodi y ceir oedi weithiau o ran casglu data, er enghraifft efallai na fydd person yn cofrestru gyda'i feddyg teulu ar unwaith. Felly bydd yr oedi hwn yn effeithio ar gyflawnder y data yn dibynnu ar amgylchiadau unigol. Yn ogystal, dylai'r darlennydd fod yn ymwybodol bod y data yn cael eu diwedddaru'n barhaus a gall fod mân addasiadau i'r rhifau a ddyfynnir yn y ddogfen hon o'r naill flwyddyn i'r llall yn sgil diwedddaru'r data. Wrth ymdrin â data o ardaloedd daearyddol bach, weithiau rydym yn atal niferoedd sy'n is na phump lle mae'n bosibl bod y data'n sensitif.

© 2024 Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Gellir atgynhyrchu deunydd yn y ddogfen hon o dan delerau'r Drwydded Llywodraeth Agored (DLA) www.nationalarchives.gov.uk/doc/open-government-licence/version/3/ ar yr amod y caiff hynny ei wneud yn gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol.

Dylid cydnabod Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Mae'r hawlfraint o ran y trefniant teipograffyddol, y dylunio a'r diwygio yn eiddo i Ymddiriedolaeth GIG Iechyd Cyhoeddus Cymru

This document is also available in English.

Cynnwys

1	CYFLWYNIAD	7
1.1	Negeseuon allweddol i rieni	8
1.2	Cyflawni'r rhaglen	8
1.3	Llwybr sgrinio	9
1.4	Safonau gwasanaeth diwygiedig	10
2	PENAWDAU YSTADEGOL	12
3	DATA.....	14
3.1	Safonau	14
3.2	Cyflawnder y cynnig a chwmpas	18
3.3	Amseroldeb y profion.....	19
3.4	Yr angen am ail Samplau sy'n deillio o ansawdd gwael	23
3.5	Derbyn cardiaid yn amserol yn y labordy	27
3.6	Prosesu ac atgyfeirio gan y labordy	28
4	DIFFINIADAU	30
5	TÎM CYNHYRCHU	36

Tablau a Graffiau

Tabl 1: Nifer y genedigaethau cymwys yng Nghymru yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2021 a mis Mawrth 2022, a nifer y babanod hyn a brofwyd.....	12
Tabl 2: Safonau perfformiad y rhaglen.....	12
Tabl 3: Babanod a gafodd gynnig prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac a gwblhaodd y prawf.....	15
Tabl 4: Diwrnod y prawf ar gyfer cyfanswm y babanod cynamserol yn y flwyddyn.....	18

Graff 1a: Safon 3A: Casglu samplau'n amserol (wyth diwrnod oed).....	16
Graff 1b: Safon 3A: Casglu samplau'n amserol (pump-chwe diwrnod oed).....	16
Graff 2: Safon 3B: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi sy'n cael eu casglu'n amserol.....	17
Graff 3: Safon 4A: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi.....	19
Graff 4: Safon 4B: Cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael.....	21
Graff 5: Safon 4C: Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed.....	22

Graff 6a: Safon 5: Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy (4 diwrnod gwaith).....	23
Graff 6b: Safon 5: Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy (3 diwrnod gwaith).....	23

1 Cyflwyniad

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys data ar gyfer babanod a anwyd rhwng 1 Ebrill 2021 a 31 Mawrth 2022. Mae sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn golygu cymryd gwaed o sawdl y babi, bum diwrnod ar ôl iddo gael ei eni (gan gyfrif y diwrnod geni fel diwrnod sero). Mae'r prawf sgrinio hwn yn rhan arferol o ofal ôl-enedigol.

Nod y rhaglen Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig yng Nghymru yw cynnig prawf sgrinio â sicrwydd ansawdd i bob babi cymwys, pan fydd yn bum diwrnod oed, ar gyfer cyflyrau prin ond difrifol a fyddai'n cael budd o ymyrraeth gynnar i leihau marwolaethau a/neu afiachedd.

Yng Nghymru, cynigir cyfle i bob babi cymwys gael prawf sgrinio am y cyflyrau a restrir isod, yn unol ag argymhelliad Pwyllgor Sgrinio Cenedlaethol y DU:

- Anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu (IMD):
 - Diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD)
 - Ffenylcetonwria (PKU)
 - Clefyd wrin surop masarn (MSUD)
 - Asidaemia isofalerig (IVA)
 - Asidwria glwtarig math 1 (GA1)
 - Homosystinwria (HCU)
- Hypothyroidedd cynhenid (CHT)
- Ffibrosis systig (CF)
- Anhwylderau'r crymangelloedd (SCD)

1.1 Negeseuon allweddol i rieni

Cynhyrchwyd gwybodaeth i rieni a'r cyhoedd ac mae crynodeb o'r wybodaeth yn nhaflen negeseuon allweddol gwasanaeth Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru. Mae'n cynnwys y negeseuon canlynol:

- Mae'r prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn adnabod y babanod a allai fod â chyflyrau prin ond difrifol;
- Os daw'n amlwg bod eich babi chi yn dioddef o un o'r cyflyrau hyn bydd yn cael gofal a thriniaeth arbenigol yn brydlon;
- Gall triniaeth gynnar wella iechyd eich babi ac atal anabledd difrifol neu hyd yn oed farwolaeth;
- Nid yw profion sgrinio yn gwbl gywir bob tro. Os bydd y prawf sgrinio'n awgrymu bod problem, bydd angen profion ychwanegol i gadarnhau bod y cyflwr ar y babi;
- Mae'r GIG yn argymhell sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig;
- Mae'r daflen 'Gwybodaeth i Rieni', sydd ar gael gan eich bydwraig, yn esbonio'r cyflyrau y mae'r prawf yn chwilio amdany'n nhw, a'r dull o gymryd y sampl.

1.2 Cyflawni'r rhaglen

Mae Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gyfrifol am gynllunio, paratoi a chyflawni rhaglen NBSW. Tan fis Rhagfyr 2021, roedd NBSW yn un o dair rhaglen yn y maes Sgrinio Mamau a Phlant, a oedd yn rhannu Arweinydd Rhaglen cyffredinol. Roedd Sgrinio Mamau a Phlant yn ymgorffori NBSW, Sgrinio Cyn Geni Cymru a Sgrinio Clyw Babanod Cymru. Mae dau gydlynnydd rhaglen ar gyfer Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig gyda chefnogaeth weinyddol ar draws y rhaglenni Mamau a Phlant. O fis Rhagfyr 2021, rhannwyd y swyddogaeth Mamau a Phlant, gydag un Pennaeth Rhaglen yn arwain Sgrinio Cyn Geni Cymru, ac un arall yn gyfrifol am NBSW ac NBHSW.

Gweithwyr iechyd proffesiynol o fewn y saith bwrdd iechyd yng Nghymru sy'n cynnig y profion sgrinio smotyn gwaed i fabanod cymwys newydd-anedig ac yn casglu samplau smotyn gwaed.

Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru yng Nghaerdydd sy'n gyfrifol am brofi'r samplau sgrinio a gesglir yng Nghymru ac am atgyfeirio babanod yr amheuir bod cyflyrau arnynt. Caiff babanod eu hatgyfeirio i rwydwaith o glinigwyr ac arweinwyr meddygol dynodedig yn y byrddau iechyd. Mae gan

y rhaglen Gynghorwyr Sicrwydd Ansawdd allanol sy'n cynnwys rhai o'r arweinwyr meddygol.

Mae System Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru (NBSWS) yn system cofnodion cyfrifiadurol a ddatblygwyd i gefnogi'r gwaith o reoli rhaglen ddiogel a chynaliadwy ledled Cymru. Mae'r system hon yn casglu ac yn coladu gwybodaeth ar draws y rhaglen er mwyn monitro ansawdd sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac yn darparu adroddiadau sicrwydd ansawdd ac adroddiadau rheoli yn seiliedig ar y polisiau a'r safonau.

Mae System Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru hefyd yn nodi babanod y mae'r rhaglen yn disgwyl derbyn cerdyn smotyn gwaed ar eu cyfer neu gadarnhad bod y prawf wedi'i wrthod, ac yn rhoi gweithdrefnau di-feth ar waith ar gyfer babanod sydd o bosibl wedi mynd drwy'r rhwyd. Mae'r system ddi-feth hon yn nodi babanod yng Nghymru sydd heb sampl sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn y Labordy Sgrinio Newydd-anedig erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed. Mae timau gweinyddu'r system ddi-feth yn mynd ar drywydd pob babi a nodir gan y system. Mae'r tri thîm rhanbarthol ar draws Cymru yn cael eu staffio gan reolwyr sgrinio newydd-anedig a staff gweinyddol sy'n gweithio ar draws y rhaglenni Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig a Sgrinio Clyw Babanod Cymru.

Ym mhob bwrdd iechyd mae Arweinydd Llywodraethu ar gyfer Sgrinio Cyn Geni a Sgrinio Newydd-anedig. Diben y rôl hon, a ariennir gan Adran Sgrinio Iechyd Cyhoeddus Cymru, yw gweithredu fel cyswllt rhwng y bwrdd iechyd a Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru, ac i arwain darpariaeth sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig yn y bwrdd iechyd i sicrhau y darperir gwasanaeth effeithiol ac effeithlon.

1.3 Llwybr sgrinio

Caiff babanod sy'n gymwys i gael eu sgrinio eu nodi ym mhob bwrdd iechyd drwy hysbysiadau geni bydwragedd. Caiff babanod cymwys hyd at flwydd oed sy'n symud i Gymru eu nodi ar ôl eu cofrestru ar y System Iechyd Plant.

Caiff y profion sgrinio a'r gwaith o gasglu samplau smotyn gwaed eu gwneud gan weithwyr iechyd proffesiynol yn y byrddau iechyd yn unol â chanllawiau, safonau a pholisïau Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru. Caiff y mwyafrif o'r samplau eu cymryd yng nghartref y babi gan y fydwraig. Caiff y prawf sgrinio ei gynnig gan staff yr uned newyddenedigol

neu'r uned bediatrig sy'n cymryd samplau ar gyfer y babanod hynny sy'n gleifion mewnlol yn yr unedau hynny ar y pumed diwrnod ar ôl i'r babi gael ei eni. Mae ymwelwyr iechyd yn gyfrifol am gynnig a threfnu i gasglu samplau ar gyfer babanod cymwys hŷn sydd wedi symud i Gymru.

Anfonir samplau sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig mewn amlenni rhagdaledig (dosbarth cyntaf y Post Brenhinol) i Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru yng Nghaerdydd i gael eu profi. Mae'r labordy yn derbyn samplau yn unol â chanllawiau ansawdd smotyn gwaed y DU ar gyfer labordai sgrinio. Atgyfeirir babanod yr amheuir bod ganddynt un o'r cyflyrau y sgriniwyd amdanynt, yn unol â'r canllawiau atgyfeirio clinigol perthnasol, at y clinigwr arbenigol priodol ar gyfer profion diagnostig a thriniaeth. Mae hyn o fewn 24 awr i'r canlyniad sgrinio.

Mae'r rhaglen yn anfon canlyniadau sgrinio smotyn gwaed at rieni drwy lythyr o fewn chwe wythnos i gymryd y sampl.

Ar gyfer babanod yr amheuir bod canlyniad yn dangos bod ganddynt unrhyw un o'r cyflyrau, mae'r llythyr canlyniadau'n cael ei anfon drwy ymwelydd iechyd y babi. Mae'r rhaglen yn cysylltu â'r ymwelydd iechyd i'w hysbysu am y canlyniad ar ôl i'r babi gael ei dderbyn i ofal clinigol. Yna mae ymwelydd iechyd y babi yn derbyn llythyr canlyniadau a gwybodaeth i alluogi trafodaeth wybodus am y canlyniadau gyda'r rhieni. Anfonir y canlyniadau ar gyfer pob babi i'r Adran Iechyd Plant leol yn electronig a'u cofnodi ar y System Iechyd Plant.

Mae rhagor o wybodaeth ar gael yn:

<https://icc.gig.cymru/gwasanaethau-a-thimau/sgrinio/sgrinio-smotyn-gwaed-newydd-anedig-cymru/>

1.4 Safonau gwasanaeth diwygiedig

Cynhaliodd y rhaglen adolygiad cynhwysfawr o safonau gwasanaeth yn ystod 2021-22. Gwnaed newidiadau i ddiffiniadau dangosyddion i gefnogi eglurder ac i ofynion safonau er mwyn cyd-fynd yn agosach â gwledydd eraill y DU neu i addasu trothwy'r safon ofynnol i wella ansawdd. Yn ogystal, cafodd pedair safon eu dileu, naill ai oherwydd bod newidiadau i safonau eraill yn golygu nad oedd eu hangen mwyach, neu oherwydd eu bod yn cael eu defnyddio at ddibenion monitro yn unig ac nad oeddent yn fuddiol bellach.

Daeth y newidiadau i rym ym mis Tachwedd 2021, gyda manylion am berfformiad NBSW yn erbyn yr hen safonau a'r safonau newydd yn yr adroddiad hwn. Lle mae'r diffiniad neu'r trothwy safonol wedi newid, nodir hyn er mwyn cefnogi cymhariaeth â pherfformiad blaenorol y rhaglen.

2 Penawdau ystadegol

Mis Ebrill 2021 i fis Mawrth 2022

- Nifer y genedigaethau cymwys ledled Cymru oedd 29,716
- Nifer y babanod a brofwyd oedd 29,587 (99.6%)

Sgrinio

Cyflawnder y cynnig a'r cwmpas erbyn 17 diwrnod oed (babanod newydd-anedig cymwys)

- Cyflawnder y cynnig – cerdyn smotyn gwaed (ar gyfer sgrinio neu wrthod sgrinio) wedi'i dderbyn yn y labordy ar gyfer 97.2% o fabanod erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed
- Cwmpas - 95.9% o fabanod wedi cael canlyniadau sgrinio pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed

Amseroldeb casglu samplau

- Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pump-wyth diwrnod oed) – 74.1%
- Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pum diwrnod oed) – 58.0%

Effeithiwyd yn uniongyrchol ar berfformiad yn erbyn y safonau hyn gan fesur wrth gefn COVID-19, sef caniatáu i samplau a gasglwyd ar ddiwrnod pedwar bywyd gael eu derbyn i'w profi.

- Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pedwar-wyth diwrnod oed) – 97.8%
- Sampl wedi'i chasglu'n amserol (pedwar neu bum diwrnod oed) – 81.7%

Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi

- Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi – 2.4%

Mae gwella perfformiad o ran casglu samplau o ansawdd da yn parhau i fod yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen er mwyn osgoi oedi wrth atgyfeirio babanod â chyflyrau a amheuir.

Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed

- Roedd rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi ar 99.8% o gardiau smotyn gwaed a dderbyniwyd yn y labordy

Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy

- Derbyniwyd 94.9% o gardiau smotyn gwaed o fewn pedwar diwrnod gwaith i gasglu'r sampl

Canlyniadau

Roedd nifer y babanod a gafodd prawf sgrinio positif a ganfuwyd yn ystod y flwyddyn fel a ganlyn: ffenylcetonwria (1), diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (4), asidemia isofalerig (2), hypothyroidedd cynhenid (17), ffeibrosis systig (17) ac anhwylderau'r crymangelloedd (1).

3 Data

Mae'r tablau data yn yr adran hon yn amlinellu perfformiad y rhaglen yn erbyn y safonau a osodwyd.

Tabl 1: Nifer y genedigaethau cymwys yng Nghymru yn y cyfnod rhwng mis Ebrill 2021 a mis Mawrth 2022, a nifer y babanod hyn a brofwyd.

	Aneurin Bevan	Bae Abertawe	Betsi Cadwaladr	Caerdyd d a'r Fro	Cwm Taf	Hywel Dda	Powys	Cymru
Genedig aethau	5,973	3,432	6,194	5,081	4,380	3,123	1,111	29,716
Profwyd	5,948	3,405	6,174	5,064	4,369	3,102	1,105	29,587
%	99.6	99.2	99.7	99.7	99.7	99.3	99.5	99.6

Mae'r cyfanswm ar gyfer Cymru yn y cynnwys rhai babanod na ellir eu dyrannu i Fwrdd Iechyd.

Roedd 129 o fabanod na chafodd eu profi yn ystod y cyfnod hwn. Gwrthododd rhieni sgrinio mewn 35 o fabanod newydd-anedig a 33 o fabanod a symudodd i Gymru o'r tu allan i'r DU. Yn anffodus, roedd 26 o farwolaethau ar ôl diwrnod 5. Cafodd statws ataliedig ei gofnodi ar gyfer 35 o fabanod. Roedd y rhain yn symudiadau i Gymru o'r tu allan i'r DU nad oedd y rhaglen, ar adeg cyflwyno'r adroddiad, wedi gallu cysylltu â'r rhieni neu'r ymwelydd iechyd i gael ateb pendant ynghylch caniatâd ar gyfer sgrinio.

3.1 Safonau

Mae'r tabl hwn yn amlinellu'r safonau a osodwyd gan y rhaglen sgrinio i fonitro perfformiad.

Tabl 2: Safonau perfformiad y rhaglen

Safonau NBSW – rhaglen sgrinio					
	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2020-21
1A	Cyflawnder y cynnig (Babanod Newydd-anedig)	Canran y babanod newydd-anedig cymwys sydd â hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed	99%	97.2%	+0.3
1B	Cyflawnder y Cynnig (Pob babi)	Babanod cymwys (hyd at flwydd oed) sydd â hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy o fewn 18 diwrnod i gofrestru	99%	98.7%	-0.2
1C	Cwmpas (Babanod Newydd-anedig)	Babanod newydd-anedig cymwys sydd â chanlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed	95%	95.9%	-0.1
1D	Cwmpas (Pob babi)	Babanod cymwys (hyd at flwydd oed) sydd â chanlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant o fewn 21 diwrnod i gofrestru	95%	97.2%	dim newid
3A	Casglu Samplau'n Amserol (Pump-wyth Diwrnod Oed)	Dylid cymryd y sampl smotyn gwaed cyntaf rhwng pump ac wyth diwrnod oed (gan gyfrif dyddiad geni fel diwrnod sero)	95%	74.1%	-4.9
	Casglu Samplau'n Amserol (Pump-Chwe Diwrnod Oed)	Dylid cymryd y sampl smotyn gwaed cyntaf rhwng pump a chwe diwrnod oed (gan gyfrif dyddiad geni fel diwrnod sero)	95%	71.4%	Dd/B (safon newydd)
3J	Casglu Samplau'n Amserol (Pedwar-Chwe Diwrnod Oed)	Dylid cymryd y sampl smotyn gwaed cyntaf rhwng pedwar a chwe diwrnod oed (gan gyfrif dyddiad geni fel diwrnod sero)	95%	97.8%	-0.2 (safon monitro wrth gefn)

	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2020-21
3B	Cyfradd yr Ail Samplau y Gellir eu Hosgoi sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Dylid cynnal ail brofion ar gyfer samplau annigonol/o ansawdd gwaed neu wybodaeth anghyflawn/anghywir ar y cerdyn o fewn tri diwrnod calendr i'r cais	95%	72.4%	-0.2
3C	Ail Samplau CHT ar gyfer Babanod Cynamserol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Babanod cynamserol ag ail gerdyn sampl smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy a gafodd ei gasglu pan oeddent yn 28 diwrnod oed neu ar y diwrnod y cawsant eu rhyddhau o'r ysbyty	95%	59.7%	+9.5
3D	Ail Samplau ar gyfer TSH (hormon ysgogi thyroid) Ffiniol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol	Babanod â chanlyniad TSH ffiniol sydd ag ail gerdyn sampl smotyn gwaed ar gyfer TSH wedi'i dderbyn yn y labordy a gafodd ei gasglu rhwng 7 a 10 diwrnod ar ôl y sampl ffiniol gwreiddiol	95%	71.4%	-0.4
4A	Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi	Angen ail sampl oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwaed neu bod gwybodaeth anghyflawn/anghywir wedi'i chofnodi	$\leq 2\%$	2.4%	+0.5 (perfformiad is)
4B	Cyfradd yr Ail Samplau sy'n Deillio o Ansawdd Gwaed	Angen ail sampl oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwaed	$\leq 2\%$	1.7%	+0.4 (perfformiad is)
4C	Rhif GIG ar Gerdyn Smotyn Gwaed	Cardiau smotyn gwaed wedi'u derbyn yn y labordy sydd â rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi	100% (gwreiddiol) 99% (safon newydd)	99.8%	dim newid
5	Derbyn Cardiau yn Amserol yn y Labordy	Cardiau smotyn gwaed wedi'u derbyn o fewn pedwar diwrnod gwaith	99%	94.9%	+0.6
	Derbyn Cardiau yn Amserol yn y Labordy	Cardiau smotyn gwaed wedi'u derbyn o fewn tri diwrnod gwaith	95%	85.1%	DD/B (safon newydd)

	Amcan	Meini Prawf	Safon Ofynnol	Gwerth Gwirioneddol	Amrywiant o 2020-21
6A	Prosesu Samplau Positif am IMD a CHT yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am IMD/CHT a roddwyd ar waith o fewn tri diwrnod gwaith i dderbyn y sampl	100%	100%	dim newid
6B	Prosesu Samplau Positif am CF yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CF a roddwyd ar waith o fewn 25 diwrnod i dderbyn y sampl	95%	100%	dim newid
6C	Prosesu Samplau Positif am SCD yn Amserol	Atgyfeiriad clinigol ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am SCD a roddwyd ar waith o fewn 42 diwrnod i dderbyn y sampl	95%	100%	dim newid
7A	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am IMD yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am IMD erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed	100%	87.5%	+20.9
7B	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am CHT yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CHT erbyn iddynt gyrraedd 14 diwrnod oed neu ganlyniad ffiniol gwreiddiol a ddilynir gan ganlyniad positif erbyn diwrnod 21	100%	94.1%	+18.1
7C	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am CF yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am CF erbyn iddynt gyrraedd 28 diwrnod oed	95%	76.5%	-19.2
7D	Gofal Clinigol yn Derbyn Babanod â chanlyniad positif am SCD yn Amserol	Mynychu apwyntiad clinigol cyntaf ar gyfer canlyniadau sgrinio positif am SCD erbyn iddynt gyrraedd 90 diwrnod oed	90%	100%	dim newid

3.2 Cyflawnder y cynnig a chwmpas

Safon 1A: mae 99% o fabanod newydd-anedig yn cael cynnig prawf sgrinio - hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy erbyn eu bod yn 14 diwrnod oed

Safon 1B: mae 99% o'r holl fabanod yn cael cynnig prawf sgrinio - hysbysiad bod y cerdyn smotyn gwaed wedi'i dderbyn yn y labordy o fewn 18 diwrnod i gofrestru

Safon 1C: mae 95% o fabanod newydd-anedig yn cwblhau prawf sgrinio - canlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant erbyn iddynt gyrraedd 17 diwrnod oed (chwmpas)

Safon 1D: mae 95% o'r holl fabanod yn cwblhau prawf sgrinio – canlyniad sgrinio smotyn gwaed pendant o fewn 21 diwrnod i gofrestru (chwmpas)

Tabl 3: Babanod a gafodd gynnig prawf sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig ac a gwblhaodd y prawf

Bwrdd Iechyd	% Cynigiwyd (Newydd-anedig)	% Cynigiwyd (Pob babi)	% Cwmpas (Newydd-anedig)	% Cwmpas (Pob babi)
Aneurin Bevan UHB	97.3	98.8	96.4	97.6
BIP Bae Abertawe	96.8	98.1	95.4	96.8
Betsi Cadwaladr UHB	96.8	98.9	95.4	96.8
BIP Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	96.3	98.4	95.2	97.0
BIP Cwm Taf Morgannwg	98.2	99.1	96.5	97.6
BIP Hywel Dda	97.9	98.9	96.7	97.5
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	97.8	98.9	96.0	97.2
Cymru Gyfan	97.2	98.7	95.9	97.2

Mae ffigurau Cymru Gyfan yn dangos nad yw'r safonau ar gyfer cynnig sgrinio wedi'u cyrraedd, gyda'r perfformiad yn debyg i'r flwyddyn flaenorol. Mae gwaith i wella amseroldeb casglu ac anfon samplau yn parhau.

Mae cyflawni mesurau cwrmpas wedi'i gynnal. Mae amseroldeb ac ansawdd cymryd ac anfon samplau, effeithiolrwydd trefniadau cludo samplau a chyflymder profion labordy yn effeithio ar berfformiad cwrmpas. Ar sawl adeg yn 2021-22, effeithiodd mesurau diogelwch Covid-19 ar y broses o ddarparu gwasanaethau a tharfu a achoswyd gan brinder staff a effeithiodd ar berfformiad.

3.3 Amseroldeb y profion

Safon 3A: Mae 95% o samplau yn cael eu cymryd rhwng pump ac wyth diwrnod oed (diwygiwyd y safon o fis Tachwedd 2021)

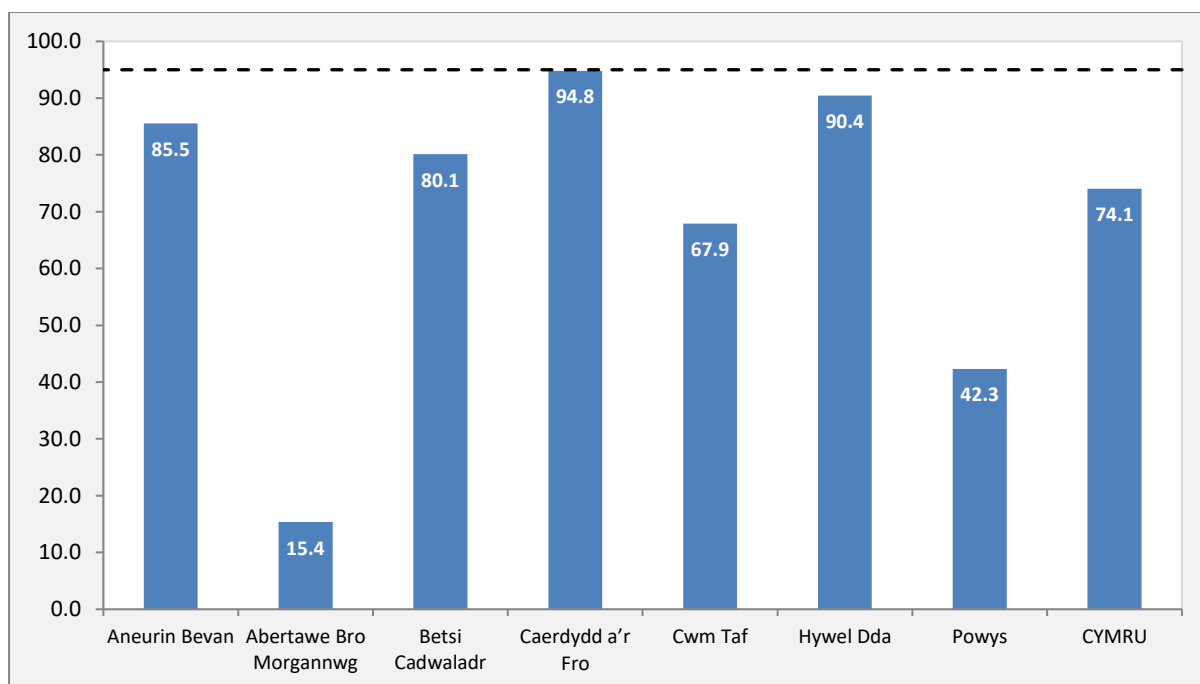
Safon 3B: mae 95% o ail samplau y gellir eu hosgoi yn cael eu cymryd o fewn tri diwrnod calendr i'r cais

Safon 3C: Mae 95% o ail samplau CHT ar gyfer babanod cynamserol yn cael eu cymryd pan fydd babanod yn 28 diwrnod oed neu ar y diwrnod y cânt eu rhyddhau o'r ysbyty

Safon 3D: mae 95% o ail samplau ar gyfer TSH ffiniol yn cael eu casglu'n amserol rhwng saith a deg diwrnod ar ôl y sampl ffiniol cyntaf

Safon 3A

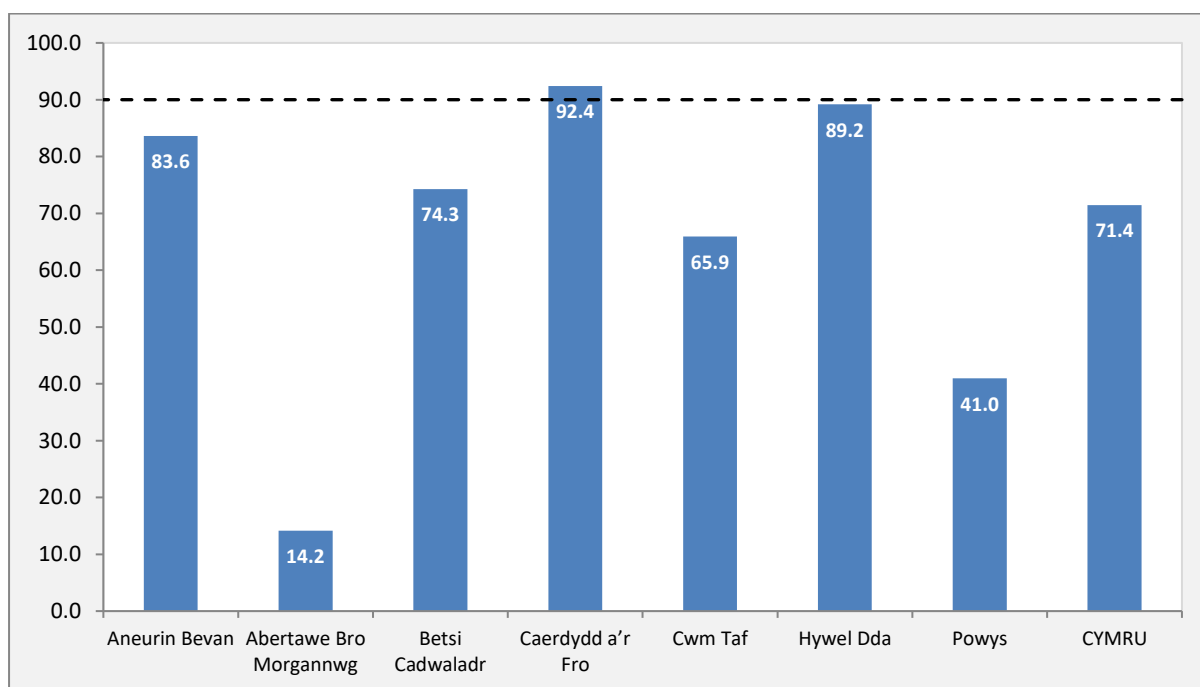
Graff 1a: Casglu samplau'n amserol (pump-wyth diwrnod oed)

Mae'r safon hon wedi'i chyrraedd mewn un ardal bwrdd iechyd yn unig. Ledled Cymru, cafodd 74.1% o samplau eu cymryd rhwng pump ac wyth diwrnod oed, sy'n ostyngiad o 4.9% mewn perfformiad yn erbyn y safon hon o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Yn ystod 2021-22, cafodd y safon 3A sy'n gysylltiedig â chasglu samplau'n amserol ei diwygio o gwmpasu pump i wyth diwrnod oed er mwyn cwmpasu pump i chwe diwrnod oed. Cymerwyd y cam hwn er mwyn cyd-fynd yn agosach â gwledydd eraill y DU a gwella'r broses o gasglu samplau'n amserol. Mae Graff 1b yn dangos perfformiad yn erbyn y safon ddiwygiedig ar gyfer y flwyddyn gyfan.

Graff 1b: Casglu samplau'n amserol (pump-chwe diwrnod oed)

Mae'r perfformiad yn erbyn Safon 3A wedi cael ei effeithio'n uniongyrchol drwy fabwysiadu mesur wrth gefn ar ddechrau'r pandemig a pharhau drwy gydol 2021-22. O fis Mawrth 2020, er bod casglu samplau yn cael ei argymhell yn gryf ar gyfer diwrnod pump i wyth oed, cynghorwyd y byrddau iechyd y gellid casglu ar ddiwrnod pedwar er mwyn osgoi apwyntiadau wyneb yn wyneb lluosog lle roedd ymweliadau ôl-enedigol wedi'u cynllunio ar ddiwrnod pedwar. Mae'r safon wrth gefn 3J yn cael ei monitro'n rheolaidd. Ar sail Cymru gyfan, casglwyd 97.8% o samplau rhwng pedwar a chwe diwrnod oed, sy'n ostyngiad o 0.2% o gymharu â 2020-21.

Mae hyn yn golygu bod 19% o samplau wedi'u casglu ar ddiwrnod pedwar. Dylid nodi bod rhai byrddau iechyd wedi mynd ati i flaenoriaethu cymryd

samplau ar ddiwrnod pedwar, gan effeithio'n andwyol ar eu perfformiad yn erbyn safon 3A, ond heb oedi amseroldeb sgrinio ar gyfer y babanod hynny.

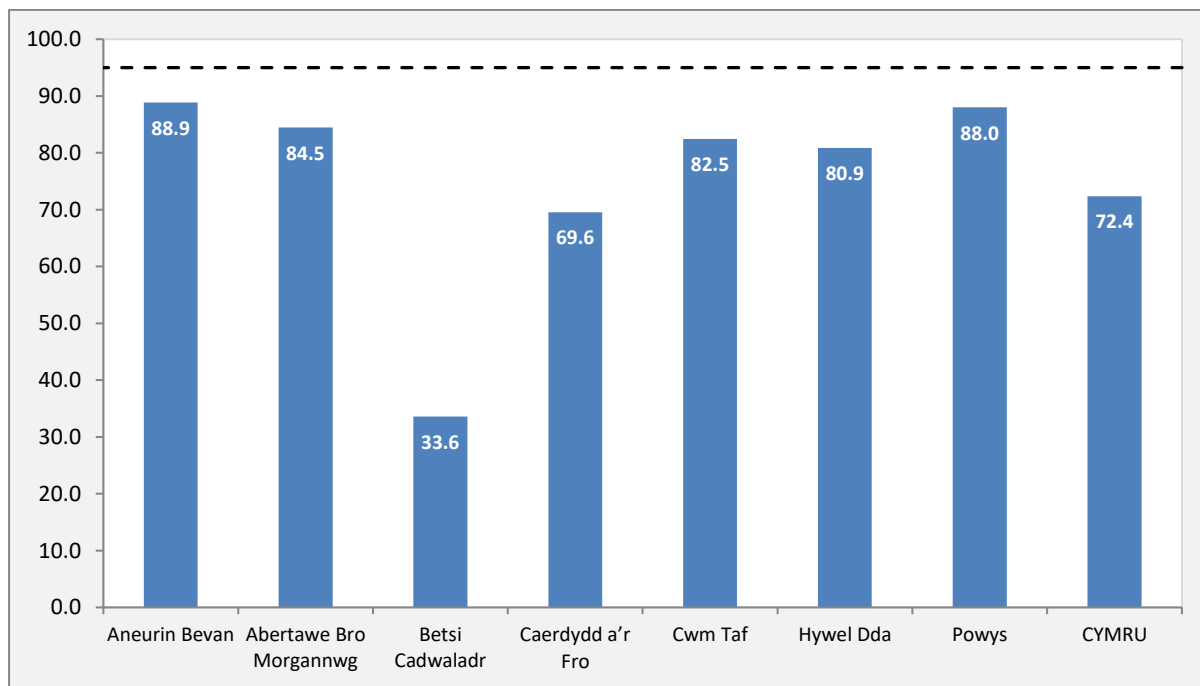
Tabl 4: Perfformiad Safon 3J yn ôl Bwrdd Iechyd

Bwrdd Iechyd	% Samplau a gymerwyd ar 4-6 diwrnod oed
Aneurin Bevan UHB	96.2
BIP Bae Abertawe	96.4
Betsi Cadwaladr UHB	92.6
BIP Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro	93.9
BIP Cwm Taf Morgannwg	96.4
BIP Hywel Dda	97.1
Bwrdd Iechyd Addysgu Powys	96.3
Cymru Gyfan	95.2

Caiff y data ar berfformiad o ran amseroldeb casglu samplau eu bwydo yn ôl bob chwarter i arweinwyr llywodraethu a Phenaethiaid Bydwreigiaeth y byrddau iechyd. Mae'r rhaglen yn parhau i weithio gyda'r byrddau iechyd i wella amseroldeb casglu samplau ymhellach.

Safon 3B

Graff 2: Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi sy'n cael eu casglu'n amserol

Ledled Cymru, cafodd 72.4% o ail samplau y gellir eu hosgoi eu cymryd o fewn tri diwrnod calendr i'r cais. Nid yw'r safon wedi ei chyrraedd ond dangosodd y rhan fwyaf o fyrddau iechyd welliant neu gynnal eu perfformiad o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Mae pob cais am ail samplau yn cael ei anfon drwy e-bost i gyfeiriadau e-bost generig dynodedig yn yr unedau mamolaeth a newyddenedigol. Mae adolygiadau rheolaidd o'r broses wedi'u cynnal fel y gellir gwneud gwelliannau. Mae'r rhaglen yn parhau i weithio'n agos gyda'r Labordy Sgrinio Newydd-anedig i nodi unrhyw ffactorau a allai effeithio ar ailgymryd samplau'n amserol. Un ffactor a gyfrannodd at dangyflawni'r safon hon oedd y defnydd hyblyg o staff mewn safleoedd a gwasanaethau na fyddent fel arfer yn gweithio ynddynt a phrinder staff a achoswyd gan bandemig COVID.

Safon 3C

Ail Samplau CHT ar gyfer Babanod Cynamserol sy'n Cael eu Casglu'n Amserol.

Dylid cymryd ail sampl i brofi am CHT ar gyfer babanod cynamserol pan fyddant yn 28 diwrnod oed neu'n gynt os bwriedir eu rhyddhau o'r ysbyty.

Tabl 4: Diwrnod y prawf ar gyfer cyfanswm nifer y babanod cynamserol yn ystod y flwyddyn.

Diwrnod ar ôl geni y cafodd yr ail sampl CHT ei gymryd										
<28	28	29	30	31	32	33	34	35	>35	Cyfanswm*
28	107	32	9	6	5	3	1	5	27	223

* Ledled Cymru cymerwyd 3 (1.3%) o ail samplau CHT yn rhy gynnar, sy'n golygu cyn diwrnod 28 ond heb eu rhyddhau. Mae hyn yn cymharu â 2 sampl (0.9%) yn 2020-21. Nid yw ail samplau CHT a gymerir yn rhy gynnar yn cael eu derbyn i'w profi ac mae angen cymryd sampl arall.

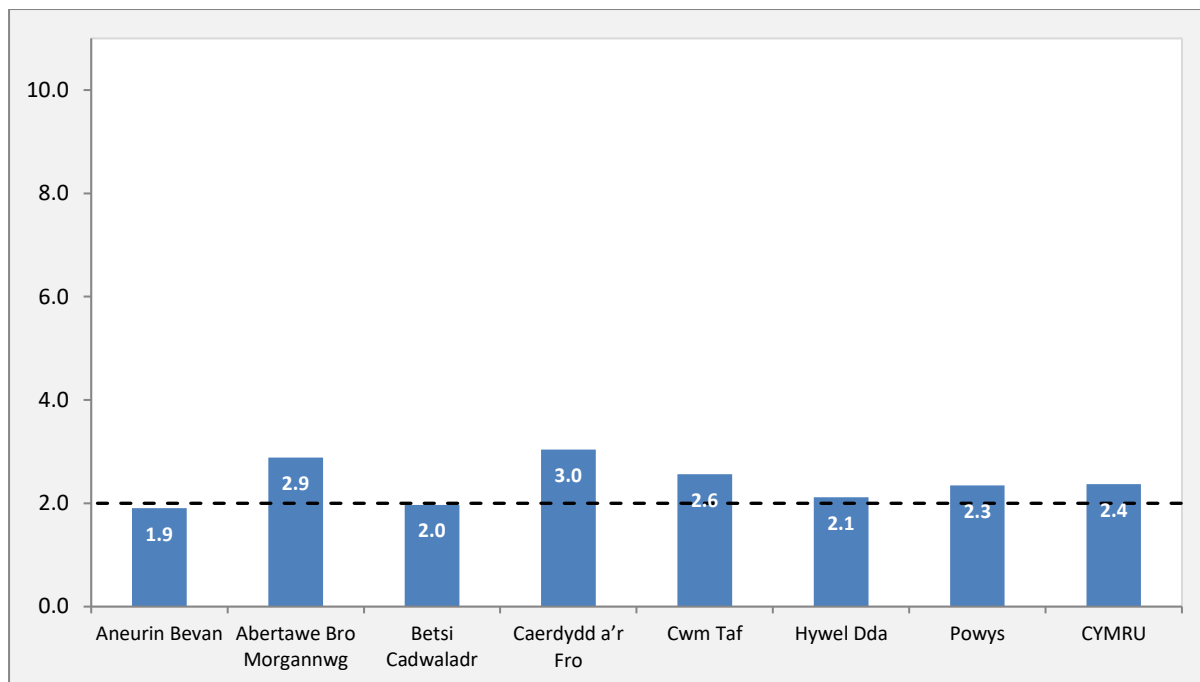
Mae'r rhaglen yn parhau i weithio'n agos gyda'r unedau newyddenedigol ledled Cymru i wella perfformiad er mwyn sicrhau bod sail samplau CHT yn cael eu cymryd ar yr adeg gywir. Mae adnoddau addysg NBSW ar gyfer staff unedau newyddenedigol yn cynnwys y ffilm fer 'Sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig mewn unedau newyddenedigol'. Sefydlwyd grŵp gorchwyl a gorffen Cymru gyfan yn 2021-22 gyda chynrychiolwyr o unedau newyddenedigol i rannu arfer da ac archwilio gwelliannau i wasanaethau.

3.4 Yr angen am ail Samplau sy'n deillio o ansawdd gwael

Safon 4A: cyfraddau ail samplau y gellir eu hosgoi - $\leq 2\%$ o ail samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael neu wybodaeth anghyflawn/anghywir wedi'i chofnodi

Safon 4B: cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael - $\leq 2\%$ o ail samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael (diwygiwyd y safon o fis Tachwedd 2021)

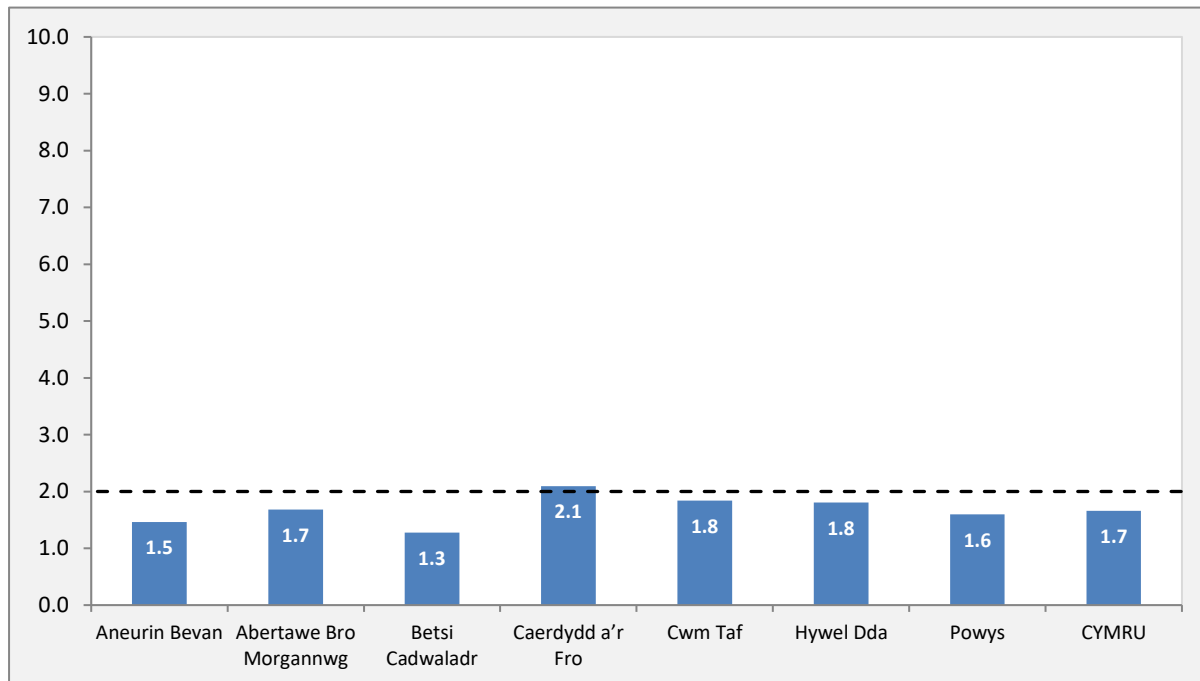
Safon 4C: Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed - 100% o gardiau smotyn gwaed a dderbynnir yn y labordy sydd â rhif GIG dilys wedi'i gofnodi ar gyfer y babi (diwygiwyd y safon o fis Tachwedd 2021)

Safon 4A**Graff 3:** Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi

Cyfradd yr ail samplau y gellir eu hosgoi yng Nghymru yw 2.4%. Mae parhau i gyrraedd y safon $\leq 2\%$ yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen er mwyn osgoi oedi wrth atgyfeirio babanod ac i osgoi'r costau eraill sy'n gysylltiedig ag ailadrodd samplau. Er bod y safon wedi ei chysylltu eto yn ystod 2021-22, mae'r ffigur Cymru gyfan yn cuddio perfformiad is yn y rhan fwyaf o fyrddau iechyd o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

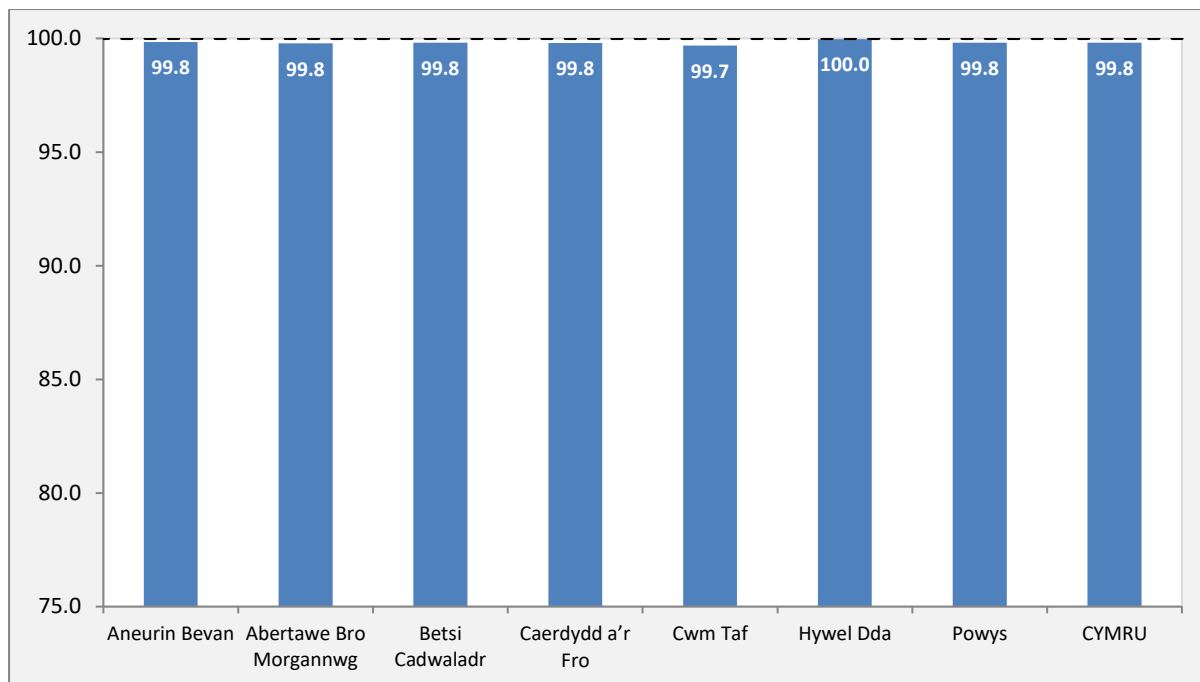
Mae'r rhaglen yn ymgymryd ag amrywiaeth eang o gamau weithredu i wella ansawdd samplau a lleihau nifer y babanod y mae angen ail samplau arnynt. Mae'r rhain yn cynnwys amrywiaeth o fideos hyfforddi, adnoddau a sesiynau a gyflwynir gan staff y rhaglen. Mae'r rhai sy'n cymryd samplau yn cael eu hannog i gofrestru gyda'r rhaglen sy'n sicrhau eu bod yn cael y wybodaeth ddiweddaraf am y rhaglen yn uniongyrchol, ac yn eu galluogi i gael mynediad at adroddiadau unigol ar ansawdd y samplau y maent wedi'u cymryd.

Bob mis, anfonir adroddiad perfformiad yn ymwneud ag ansawdd samplau ar gyfer eu bwrdd iechyd at arweinwyr llywodraethu a phenaethiaid bydwreigiaeth er mwyn gallu monitro a chymryd camau priodol. Mae'r arweinwyr llywodraethu hefyd yn cael eu copïo i'r negeseuon e-bost a anfonir o'r labordy yn gofyn am ragor o samplau felly maent yn cael eu hysbysu am faterion ansawdd sydd angen sylw mwy uniongyrchol.

Safon 4B**Graff 4:** Cyfradd yr ail samplau sy'n deillio o ansawdd gwael

Ledled Cymru, roedd angen ailadrodd 1.7% o samplau oherwydd smotiau gwaed o ansawdd gwael. Yn anffodus, o gymharu â'r flwyddyn flaenorol, gostyngodd perfformiad ym mhob ardal bwrdd iechyd heblaw Powys.

Mae sicrhau bod sampl o ansawdd uchel yn cael ei chymryd yn ddangosydd ansawdd allweddol ac mae'n parhau'n flaenoriaeth uchel i'r rhaglen. Arweiniodd yr adolygiad safonau at gryfhau'r trothwy ar gyfer y dangosydd hwn, gan leihau o $\leq 2\%$ i $\leq 1.5\%$, gyda'r rhaglen yn ymrwymedig i barhau i weithio gyda'r rhai sy'n cymryd samplau er mwyn paratoi samplau o ansawdd uchel ar gyfer pob babi.

Safon 4C**Graff 5:** Rhif GIG ar y cerdyn smotyn gwaed

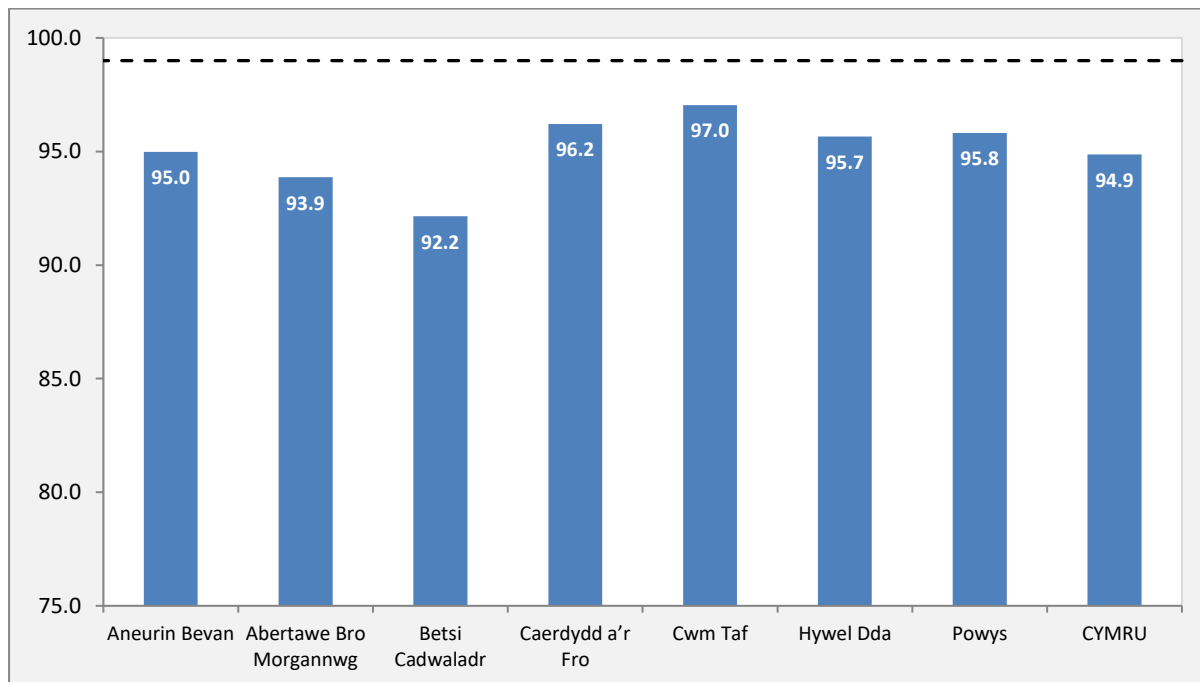
Cofnodwyd rhif GIG dilys ar gyfer y babi ar 99.8% o gardiau smotyn gwaed a dderbyniwyd yn y labordy, yr un peth â'r llynedd. Rhifau GIG aneglur neu anghywir neu gymysgu'r rhif â rhif babi arall yw'r prif resymau dros ddiffyg cydymffurfiaeth. Mae gwaith yn parhau gyda'r byrddau iechyd er mwyn gwella perfformiad o ran y safon hon.

Addasodd yr adolygiad safonau y trothwy ar gyfer y safon hon o 100% i 99% er mwyn cydnabod y posibilrwydd o wall dynol, ac felly disgwyliad afrealistig o gyflawni 100% yn gyson.

3.5 Derbyn cardiaau yn amserol yn y labordy

Safon 5: derbyn cardiaau yn amserol yn y labordy - 99% o gardiau smotyn gwaed yn cael eu derbyn o fewn pedwar diwrnod gwaith (diwygiwyd y safon o fis Tachwedd 2021)

Graff 6a: Derbyn cardiaau yn amserol yn y labordy (pedwar diwrnod gwaith)

Ledled Cymru, cafodd 94.9% o samplau eu derbyn yn y labordy o fewn pedwar diwrnod gwaith. Mae hyn yn gynydd o 0.6% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol. Mae gwella perfformiad yn barhaus yn y safon hon yn parhau'n flaenoriaeth uchel er mwyn atgyfeirio babanod sydd wedi cael prawf sgrinio positif i ofal clinigol mewn modd amserol.

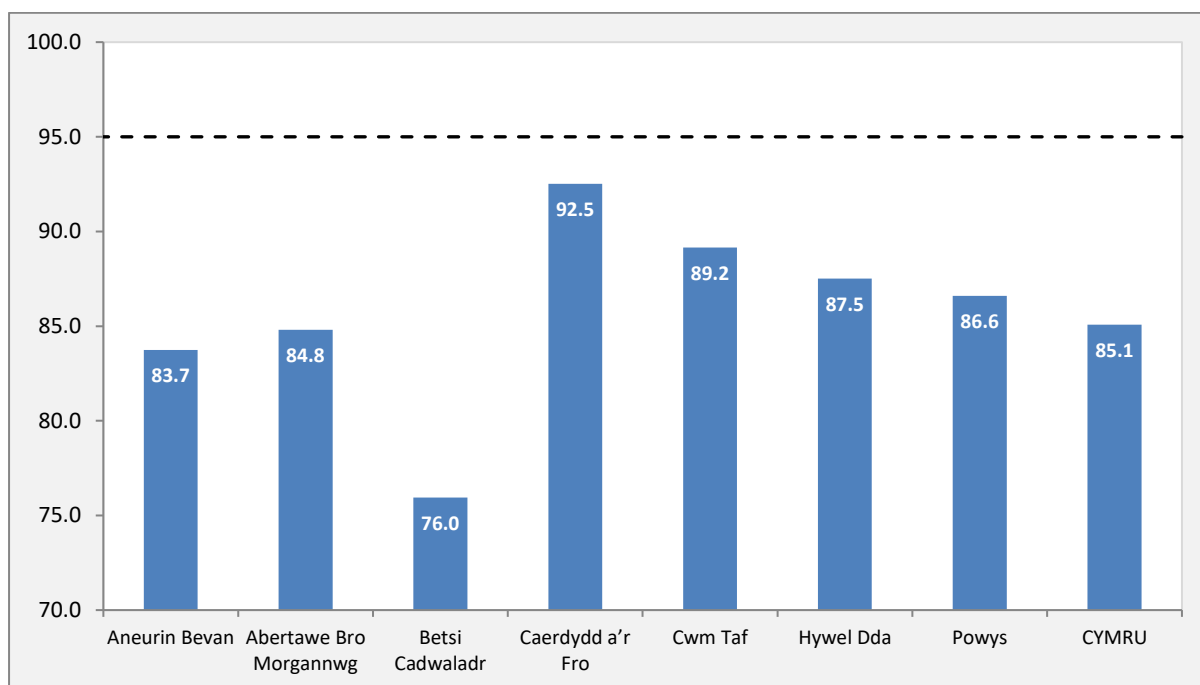
Mae gwaith yn parhau gyda'r byrddau iechyd a'r Post Brenhinol i leihau oedi wrth i samplau gyrraedd y labordy. Tynnwyd sylw'r rhai sy'n cymryd samplau at bwysigrwydd postio samplau i flwch post y Post Brenhinol ar y diwrnod y maent yn cael eu cymryd ac osgoi'r defnydd o systemau post mewnol. Mae'r defnydd o systemau post mewnol wedi bod yn gysylltiedig ag oedi o ran derbyn samplau.

Mae oedi cyn derbyn samplau yn cynyddu'n sylweddol dros gyfnod y Nadolig ac mae mynd i'r afael â'r oedi hwn yn flaenoriaeth uchel i'r rhaglen. Mae gwybodaeth i staff y Post Brenhinol i dynnu sylw at bwysigrwydd derbyn samplau yn y labordy yn brydlon yn cael ei dosbarthu cyn cyfnod y

Nadolig bob blwyddyn. Mae'r rhaglen yn gweithio gyda'r labordy, byrddau iechyd, timau di-feth a'r Post Brenhinol i nodi materion fel y gellir ymchwilio iddynt a chymryd camau i leihau oedi.

Addasodd yr adolygiad o safonau'r rhaglen y safon hon i dderbyn o fewn tri diwrnod gwaith i gymryd y sampl, ond gan ostwng y trothwy perfformiad ychydig o 99% i 95%. Dangosir perfformiad yn erbyn y safon ddiwygiedig ar graff 6b. Mae gwaith yn parhau i archwilio ffyrdd o leihau amser cludo samplau, gyda grŵp gorchwyl a gorffen wedi'i sefydlu i ystyried amrywiaeth o opsiynau posibl.

Graff 6a: Derbyn cardiau yn amserol yn y labordy (tri diwrnod gwaith)

3.6 Prosesu ac atgyfeirio gan y labordy

Cafodd y safon bresennol ar gyfer prosesu sbesimenau'n amserol ei chyrraedd ar gyfer pob cyflwr. Ar gyfer yr anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu; cafodd cyfanswm o 7 baban eu hatgyfeirio ar gyfer profion dilynol; 1 achos o PKU, 2 achos o asidemia isofalerig (IVA) a 4 achos o ddiffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD). Roedd cadarnhad o dderbyn i ofal clinigol ar gael ar gyfer pob un o'r 7 achos (100%). Oedran cyfartalog derbyn y 4 achos MCADD i ofal yn amserol oedd 12 diwrnod oed (ystod 8-18), ar gyfer y 2 achos IVA (diwrnod 9 a 10) a diwrnod 3 ar gyfer yr achos PKU (sampl hanes teuluol).

O'r 17 o achosion o sgrinio positif am hypothyroidedd cynhenid (CHT) a nodwyd ac a gafodd eu hatgyfeirio ar gyfer profion dilynol, nodwyd bod gan 13 ohonynt gynnydd o ran TSH ≥ 20 MU/L ar y sampl gychwynnol a nodwyd bod gan 4 achos gynnydd o ran TSH ffiniol (≥ 8 ond < 20 mU/L) ar y sampl gychwynnol gydag ail sampl yn bositif. Cafodd yr holl achosion a nodwyd fel rhai â lefelau TSH uwch eu hatgyfeirio i ofal clinigol mewn modd amserol. Roedd cadarnhad o'r apwyntiad clinig cyntaf ar gael ar gyfer 17 o achosion (100%). O'r 13 o achosion o CHT â TSH uwch ≥ 20 mU/L ar y sampl sgrinio cychwynnol, cafodd 13 (100%) eu derbyn i ofal erbyn 14 diwrnod oed. Yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 11 diwrnod oed (ystod o 9-14 diwrnod). O'r 4 achos a nodwyd yn dilyn canlyniad prawf ffiniol cychwynnol, derbyniwyd 3 (75%) achos i ofal erbyn 21 diwrnod oed (yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 20 diwrnod oed, (ystod 17-24 diwrnod)). Roedd yr adborth ynghylch a oedd cleifion wedi dechrau cael triniaeth thyrocsin ai peidio yn dda gydag 17/17 (100%) o achosion yn cael eu nodi. Cafodd cyfanswm o 56 o ail samplau eu casglu ar gyfer canlyniadau TSH ffiniol. Dylai'r ail gasgliad sampl ar gyfer canlyniadau TSH ffiniol gael ei gasglu 7 i 10 diwrnod ar ôl cymryd y sampl gychwynnol. Nifer y samplau a gasglwyd ar yr adeg briodol oedd 40 (71.4%) gyda 12 o samplau'n cael eu casglu ar neu ar ôl diwrnod 11 (ystod 11-50 diwrnod). Cafodd ychydig o samplau, (n=4) eu casglu cyn diwrnod 7.

Ar gyfer sgrinio CF, cafodd cyfanswm o 17 o achosion eu hatgyfeirio ar gyfer profion dilynol. O'r 17 o achosion a atgyfeiriwyd; roedd gan 6 ohonynt 2 amrywiolyn pathogenig CF, roedd gan 10 ohonynt 1 amrywiolyn pathogenig ac roedd gan 1 achos grynodiad IRT ≥ 170 ng/ml ond heb unrhyw amrywiolynnau pathogenig wedi'u canfod. Cadarnhawyd bod gan gyfanswm o 7 achos (6 achos â 2 fwtaniad ac 1 achos ag 1 mwtaniad) CF, yn dilyn prawf chwys positif. Roedd cadarnhad o dderbyn i ofal clinigol ar gael ar gyfer pob un o'r 17 o achosion (100%). O'r 17 o achosion hyn a atgyfeiriwyd ar gyfer profion dilynol, dim ond 13 (76.5%) o achosion a gafodd eu gweld yn yr apwyntiad clinig cyntaf erbyn 28 diwrnod oed. Yr oedran cyfartalog ar adeg yr apwyntiad cyntaf yn y clinig oedd 25 diwrnod oed (ystod 20-34).

Canfuwyd 1 achos o anhwylder crymangelloedd (SCD) a chafodd ei atgyfeirio i ofal clinigol pan oedd yn 15 diwrnod oed. Cafodd yr achos hwn ei nodi hefyd drwy'r rhaglen sgrinio cyn geni.

4 Diffiniadau

Babanod cymwys (newydd-anedig)

- Babi sy'n preswyllo yng Nghymru pan fydd yn bump-wyth diwrnod oed*
- Babi sy'n preswyllo yng Nghymru pan fydd yn bump-wyth diwrnod oed, ond sydd wedi'i gofrestru gyda meddyg teulu yn Lloegr*
- Babi sy'n preswyllo fel arfer y tu allan i Gymru os yw o dan ofal arferol bydwraig yng Nghymru pan mae'n bump-wyth diwrnod oed*

* Diffiniadau wedi'u diwygio o fis Tachwedd 2021 er mwyn adlewyrchu'r newid i safonau. Mae'r holl ddiffiniadau o gymhwysedd babanod newydd-anedig wedi'u haddasu o 'bump-wyth diwrnod oed' i 'bump-chwe diwrnod oed'.

Nid yw babanod y cofnodwyd eu bod wedi marw cyn eu bod yn bum diwrnod oed yn gymwys.

Babanod cymwys (pob babi)

- Pob babi hyd at flwydd oed sy'n preswyllo yng Nghymru
- Babi sy'n preswyllo y tu allan i Gymru os yw o dan ofal arferol bydwraig yng Nghymru ar yr adeg y dylid cynnal y prawf smotyn gwaed newydd-anedig

Nid yw babanod y cofnodwyd eu bod wedi marw cyn eu bod yn bum diwrnod oed yn gymwys.

Canlyniad sgrinio positif

Nid yw canlyniadau sgrinio yn gwbl ddibynadwy. Yn hytrach maent yn rhoi canlyniadau rhagdybiol. Canlyniad sgrinio positif yw canlyniad sy'n dangos bod y plentyn yn debygol o fod â'r cyflwr y caiff ei sgrinio ar ei gyfer. Weithiau bydd pobl yn dweud bod y plentyn wedi'i effeithio gan y cyflwr. Yna caiff y profion sgrinio positif eu cadarnhau gan ddefnyddio profion diagnostig. Er enghraifft mae canlyniad sgrinio positif ar gyfer hypothyroidedd etifeddol (CHT) yn golygu ei bod yn debygol iawn bod gan y plentyn CHT, ond mae'n rhaid cadarnhau hyn drwy brofion ychwanegol. Bydd canlyniad sgrinio positif yn cael ei adrodd fel achos 'a amheuir'.

Canlyniad sgrinio negatif

Nid yw canlyniadau sgrinio yn gwbl ddibynadwy. Yn hytrach maent yn rhoi canlyniadau rhagdybiol. Canlyniad sgrinio negatif yw canlyniad sy'n awgrymu nad oes gan y plentyn y cyflwr y mae'n cael ei sgrinio ar ei gyfer.

Weithiau bydd pobl yn dweud bod y canlyniad yn 'normal'. Er enghraifft, mae canlyniad sgrinio negatif ar gyfer ffibrosis systig (CF) yn golygu ei bod yn debygol iawn NAD oes gan y plentyn CF. NID yw'r canlyniad sgrinio negyddol hwn yn cael ei gadarnhau fel arfer drwy brofion pellach, ond tybir nad yw'r plentyn yn dioddef o'r cyflwr. Bydd canlyniad sgrinio negyddol yn cael ei adrodd fel achos 'heb ei amau'.

Canlyniad pendant

Mae unrhyw un o'r canlynol yn ganlyniad pendant; achos nad amheuir, achos a amheuir, achos nad amheuir – anhwylder neu gludydd arall. Mae hyn yn cynnwys unrhyw ganlyniadau a brofwyd drwy DNA ar gyfer anhwylderau'r crymangelloedd. Ar gyfer babanod sy'n hŷn nag 8 wythnos oed, mae heb eu profi am CF hefyd yn ganlyniad pendant.

Arolygon rhieni/gwarcheidwaid

Bydd arolygon rhieni/gwarcheidwaid yn cael eu cynnal i gasglu barn rhieni/gwarcheidwaid ynglŷn â'u profiad o sgrinio smotyn gwaed newydd-anedig. Defnyddir yr arolygon hyn hefyd i fonitro perfformiad Sgrinio Smotyn Gwaed Newydd-anedig Cymru o ran safonau caniatâd gwybodus a darparu gwybodaeth. Bydd yr arolwg yn cynnwys barn y rhai sy'n manteisio ar y gwasanaeth sgrinio a hefyd y rhai sy'n gwrthod y gwasanaeth.

Y Cyflyrau

Hypothyroidedd cynhenid (CHT)

Cyflwr yw isthyroidedd cynhenid (CHT) lle nad yw chwarren thyroid y babi yn datblygu neu'n gweithio'n iawn ac yn methu cynhyrchu'r hormon thyroid o'r enw thyrocsin. Mae angen thyrocsin ar gyfer twf a datblygiad arferol. Heb thyrocsin, nid yw babanod yn tyfu'n iawn a gallant ddatblygu problemau corfforol ac anableddau dysgu difrifol a pharhaol.

Gellir trin babanod sydd â CHT yn gynnar gyda thabledi thyrocsin a bydd hyn yn eu galluogi i ddatblygu'n normal.

Mae profion sgrinio ar gyfer CHT wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 1981.

Ffibrosis systig (CF)

Mae ffibrosis systig (CF) yn un o glefydau mwyaf cyffredin y DU sy'n cael ei etifeddu ac yn cyfyngu ar fywyd. Clefyd yw CF lle mae symudiad annormal halen a dŵr i mewn ac allan o gelloedd yn achosi i fwcws trwchus a gludiog gronni. Mae'n digwydd yn arbennig yn yr ysgyfaint a'r system dreulio. Efallai na fydd babanod â CF yn magu pwysau'n dda, efallai y byddant yn cael haint ar y frest yn aml ac efallai y bydd hyd eu hoes wedi'i gyfyngu.

Os caiff babanod â CF eu trin yn gynnar gyda deiet sy'n cynnwys llawer o egni, meddyginiaethau a ffisiotherapi, gallant fyw bywydau iachach a byw'n hwy.

Mae profion sgrinio ar gyfer CF wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Rhagfyr 1996.

Anhwylderau metabolig sy'n cael eu hetifeddu (IMD):

- Diffyg dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig (MCADD)

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw MCADD lle mae diffyg yn yr ensym dadhydrogenas asyl-CoA cadwyn-ganolig sydd ei angen i ddadelfennu mathau penodol o fraster sydd wedi'i storio (asid brasterog cadwyn-ganolig). Mae hyn yn ei gwneud yn anodd i'r corff dreulio asidau brasterog a chynhyrchu egni, a gall achosi marwolaeth sydyn ymysg babanod. Mae asidau brasterog yn gronfa egni bwysig yn ystod cyfnodau pan na fwyteir llawer o galoriau, cyfnodau maith rhwng prydau neu yn ystod heintiau a salwch. Yn y sefyllfaoedd hyn mae gan bobl sy'n dioddef o MCADD lefelau uchel o asidau brasterog sydd wedi'u dadelfennu'n rhannol a chrynodiadau isel o glwcos yn y gwaed a allai arwain at argyfwng metabolig. Y rhan fwyaf o'r amser mae'r plant yn iach, ond mae haint neu gyfnod cymharol faith heb fwyd yn amharu ar eu metabolaeth gan achosi coma ac weithiau marwolaeth.

Mae triniaeth yn cynnwys sicrhau nad yw plant yn mynd am gyfnodau maith heb fwyd a thriniaeth arbennig os byddant yn cael haint. Gall cyfnodau o beidio â bwyta gael eu hymestyn yn ddiogel wrth i'r plentyn dyfu.

Mae profion sgrinio ar gyfer MCADD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Mehefin 2012.

- Ffenylcetonwria (PKU)

Cyflwr prin sy'n cael ei etifeddu yw ffenylcetonwria (PKU) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag cael ei ddadelfennu, sef yr

asid amino ffenylalanin. I bobl â PKU, mae bwyta symiau arferol o brotein yn gallu achosi i ffenylalanin Gronni yn y gwaed, Mae'r cronïad o ffenylalanin yn niwrowenwynol ac yn niweidiol i'r ymennydd. Os nad yw PKU yn cael ei drin gall achosi anabledd meddyliol difrifol a pharhaol.

Os caiff ei ganfod yn gynnar, gellir rhoi'r plentyn ar ddeiet sy'n isel mewn protein gydag atchwanegiadau a gall yr ymennydd ddatblygu'n normal.

Mae profion sgrinio ar gyfer PKU wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 1970.

- **Clefyd wrin surop masarn (MSUD)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw clefyd wrin surop masarn (MSUD) sy'n atal rhai o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asidau amino lewcin, isolewcin a falin yn y gwaed. I bobl gyda MSUD, gall bwyta symiau arferol o brotein achosi i'r asidau amino hyn Gronni yn y gwaed mewn ffordd niweidiol. Mae llawer o fabanod ag MSUD yn mynd yn sâl ychydig ddyddiau ar ôl cael eu geni. Heb driniaeth, mae hyn yn arwain at goma a niwed parhaol i'r ymennydd. Ymysg plant hyn gall salwch bach, fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog, arwain at broblemau difrifol. Fel gyda babanod, gall hyn arwain at goma oni chaiff ei drin yn gywir.

Gellir trin MSUD gyda deiet sy'n isel mewn protein. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl, ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Gelwir y cyflwr yn glefyd wrin surop masarn oherwydd gall lefelau uchel o'r asidau amino hyn achosi arogl melys anghyffredin mewn wrin a chwys.

Mae profion sgrinio ar gyfer MSUD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Asidaemia isofalerig (IVA)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw asidaemia isofalerig (IVA) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asid amino lewcin. Mae hyn wedyn yn achosi i sylwedd niweidiol sy'n cael ei alw'n asid isofalerig Gronni yn y gwaed. Gall plant sydd ag IVA fynd yn sâl iawn. Os nad yw'n cael ei drin, gall hyn arwain at goma a niwed parhaol i'r ymennydd. Bydd rhai babanod ag IVA yn

cael problemau o fewn ychydig ddyddiau i'r enedigaeth; bydd plant eraill yn mynd yn sâl pan fyddant ychydig fisoedd neu flynyddoedd oed, efallai pan fydd ganddynt salwch ysgafn, fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog.

Gellir trin IVA gyda deiet sy'n isel mewn protein a chyda carnitine a glycin. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Mae profion sgrinio ar gyfer IVA wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Asidwria glwtarig math 1 (GA1)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw asidwria glwtarig math 1 (GA1) sy'n atal rhai o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, yn arbennig yr asidau amino lysin a thryptoffan. I bobl â GA1, gall bwyta symiau arferol o brotein achosi i sylweddau niweidiol gronni yn y gwaed a'r wrin. Ymysg plant sydd ag GA1, gall salwch ysgafn fel haint ar y frest neu anhwylder ar y stumog arwain at broblemau difrifol. Heb driniaeth, gall y plentyn fynd i goma. Er bod y rhan fwyaf o blant yn dod allan o'r coma, fel arfer bydd ganddynt niwed i'r ymennydd a fydd yn effeithio ar eu gallu i reoli eu cyhyrau a'u symudiadau. Mae hyn yn golygu na fyddant yn gallu eistedd, cerdded, siarad na llyncu.

Gellir trin GA1 gyda deiet sy'n isel mewn protein a chyda carnitine. Mae angen trefn wahanol pan fydd y plentyn yn sâl ac efallai y bydd angen iddo fynd i'r ysbyty.

Mae profion sgrinio ar gyfer GA1 wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Homosystinwria (HCU)**

Anhwylder prin sy'n cael ei etifeddu yw homosystinwria (HCU) sy'n atal un o'r 'blociau adeiladu' mewn protein rhag dadelfennu, sef yr asid amino homosystin. Mae hyn wedyn yn achosi i homosystin gronni yn y gwaed mewn ffordd niweidiol. Os nad yw'n cael ei drin yn gynnar gall arwain at broblemau iechyd hirdymor yn cynnwys anawsterau dysgu a phroblemau â'r llygaid, osteoporosis a tholchennau neu strociau.

Gellir trin HCU gyda deiet sy'n isel mewn protein ac atchwanegion ychwanegol a meddyginiaethau.

Mae profion sgrinio ar gyfer HCU wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers mis Ionawr 2015.

- **Anhwylderau'r crymangelloedd (SCD)**

Term yw anhwylderau'r crymangelloedd (SCD) sy'n disgrifio grŵp o gyflyrau lle mae haemoglobin mewn celloedd coch yn y gwaed yn annormal o ran strwythur. Mae hyn yn achosi i gelloedd coch yn y gwaed droi'n siâp tebyg i leuad gilgant neu gryman ffermwr pan fyddant yn ddiocsigenedig. Nid yw celloedd coch siâp cryman yn y gwaed mor hyblyg â chelloedd coch arferol yn y gwaed a gallant achosi rhwystr mewn pibellau gwaed bach. Bydd angen gofal arbenigol drwy gydol eu bywydau ar fabanod sydd â'r cyflyrau hyn. Gall pobl â SCD ddioddef pyliau o boen difrifol, cael heintiau difrifol sy'n rhoi bywyd y fantol ac fel arfer maen nhw'n anemig (mae eu cyrff yn cael anhawster o ran cludo ocsigen). Gall babanod sydd ag SCD gael triniaeth gynnar, gan gynnwys imiweiddio a gwrthfotigau, sydd, ar y cyd â chymorth gan eu rhieni, yn helpu i leihau'r siawns o salwch difrifol a chaniatáu i'r plentyn fyw bywyd iachach.

Mae profion sgrinio ar gyfer SCD wedi cael eu cynnal yng Nghymru ers 2013.

5 Tîm cynhyrchu

Cyflogir y tîm cynhyrchu ar gyfer yr adroddiad hwn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ac fe'u rhestrir isod.

Jude Kay	Pennaeth Rhaglen, Sgrinio Newydd-anedig
Dr Sikha de Souza	Ymgynghorydd Iechyd Cyhoeddus
Margaret Birch	Cydlynnydd Rhaglen
Catherine Boyce	Cydlynnydd Rhaglen
Yr Athro Stuart Moat	Biocemegydd Clinigol Ymgynghorol, Cyfarwyddwr Labordy Sgrinio Newydd-anedig Cymru
Dr Sharon Hillier	Cyfarwyddwr yr Adran Sgrinio
Helen Clayton	Rheolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Guy Stevens	Dirprwy Reolwr Gwasanaethau Gwybodeg a Data
Christie Redman	Uwch-ddadansoddwr Gwybodeg a Data
Rhys George	Cofus Cyf (Cyfieithydd)